

МАХНО

(Поема)

(Уривки)

I

Село живе чи тільки сниться?..

Чи, може, не дає заснуть?..

Бо кожний вечір юні лица
кудись порубаних везуть...

Це ким розкидано патрони,
сліди чиїх чобіт, колін?..

Одні рубаються за трони,
а другим — волі і землі?!

А другим ніч у драну хату,
зорю з засмажених долонь...

"Ага!.." Таким єдина плата —
через плече клинка огонь...

Гуляє вітер в Гуляй-Полі...

Там сонця золоте вино.

Усім одрізав хліба й волі
веселий батько наш Махно.

Лежать голічерва вагони,
а дні — як самогонний дим...

Це ж ви залляли самогоном

Комуни макові сліди,

це ж ви хотіли на тачанці

шляхи залізні перетять,

аби одним — прокльони

й пранці,

а вам — сметаною життя?!

II

Сьогодні свайба у Степана,

дочку він заміж оддає.

Сидить, розпатланий і п'яний,

і по столу рукою б'є.
— У мене коні, як огоні,
ярновки повні закроми, —
на чорта нам
здались червоні,
в комуні жить не хочем ми!
Співає бубон тонко й лунко
виключно для веселих дам.
А за столом од поцілунків
розчервонілась молода...
А за столом...
ремні хрестами...
Крізь цигарковий дим-туман
б лестить таємними очами,
немов турецький ятаган,
б лестить холодними очами...
Сказать?.. Ну, ясно. Це ж... Махно...
лице не голене давно.
— Я не люблю тебе, Тетяно,
але подобаєшся ти
за вид закоханий і п'яний,
за стан віддано-молодий.
Вчителював колись погано,
лиш дітвору одну любив.
Так наливай мені, Тетяно,
за наше гасло: "Ріж і бий!"
А в вікна діти заглядають,
молодики, молодики...
Уже ніхто не прочитає
у клясі вам: "Та гей, бики!.."
Бо кляси дві биками стали,
на крицю — криця... Хто — кого?
А вітер хилиться житами,
співає: "За огонь — огонь..."
Вчителював колись погано,

лиш дівчору одну любив?!
Так хай же лле йому Тетяна
за чорне гасло: "Ріж і бий!"
А ми тривожними рядами
оточим прокляте село,
щоб те, що всі віки над нами,
в крові руїною лягло...
А молодий, такий слинявий,
курча в порівнянні з Махном.
Нехай бутилками халяви,
нехай вуста, немов вино.
"Ей, гірко! Гірко!" — гості — п'яно.
Ой, молодий, ти ловиш ґав.
Невже ж оце твою Тетяну
Махно при всіх поцілував?!
Невже ж тебе —
по скроні чулій...
Лежить, не встане молодий.
Йому застрягла в оці куля,
і од крові густої — дим...
Ех!.. Вилітали коні! Коні!
За затуманене село...
Обличчя сонні та не сонні,
а сонце золоте жало
встромило в спину отаману
і гладить куртку шкіряну...
З ним рядом
молода, Тетяна, —
у даль ясну і неясну.

III

Уже не лускають насіння
баби на призьбі, на дубках...
Тільки вгорі спокійно й синьо...

Тільки вгорі незнаний жах...
Шумлять і клени, і тополі...
Лиш не шумить
один перон...
Лежить зарубаний за волю...
Лежить зарубаний за трон...
А ти?.. Не волі і не трону?!
Сьогодні — з нами, завтра — ні?!
Скажи, чому ти не червоний?
Кому? Кому твої огні?..
А вітер — відповідь: нікому!
А вітер — відповідь: на всіх!
Немає для людей закону,
немає для людей межі.
Шумлять і клени, і тополі...
Лиш не шумить один перон...
Лежить зарубаний за волю...
Лежить зарубаний за трон...
1924